

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง สิทธิมนุษยชนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
จัดทำโดย ดร. แสงชัย อภิชาติธนพัฒน์
รหัส 590446

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สิทธิมนุษยชนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ดร. แสงชัย อภิชาติธนวัฒน์*

บทคัดย่อ

สิทธิมนุษยชนโดยทั่วไปมักจะเป็นที่เข้าใจถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือตามกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้รับการคุ้มครองสำหรับในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542¹ ให้ความหมายคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายไทยหรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่มีความเป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ ไม่สามารถแยกส่วนว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง ทั้งยังหมายรวมถึงสิทธิอันเท่าเทียมกันของบรรดาชายและหญิง โดยหลักการจะต้องมี

RESPECT: เคารพความเสมอภาค การเลือกปฏิบัติถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งยังต้องเคารพในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบรรดาชายและหญิง ส่งเสริมการเคารพสิทธิและอิสรภาพ

FULLFILL: รัฐต้องมีมาตรการการปกครองประเทศโดยใช้หลักนิติธรรมและตรวจสอบได้

“ประชาชนและประชาสังคมย่อมต้องสามารถเข้าถึงและรับประโยชน์” ตามสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีความร่วมมือในปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อปี พ.ศ. 2491 แม้ปฏิญญาดังกล่าวจะไม่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศแต่ก็เป็นเสมือนข้อตกลงร่วมกันของนานาประเทศที่ร่วมลงนามว่าจะต้องมีความพยายามให้ประชาชนในประเทศได้รับการปกป้องคุ้มครองตามข้อบทที่ระบุไว้ในปฏิญญาดังกล่าว

ภายหลังจากนั้นประเทศไทยได้ร่วมลงนามและให้สัตยาบันในกติการะหว่างประเทศและอนุสัญญาต่าง ๆ ด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ ๆ อีกรวม 7 ฉบับ ได้แก่

- 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (UN1976/2519-ไทย1996/2539)
- 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (UN1976/2519-ไทย1999/2542)
- 3) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (UN1981/2524-ไทย1985/2528)
- 4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (UN1990/2599-ไทย1992/2535)
- 5) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ (UN1969/2512-ไทย2003/2546)
- 6) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (UN1987/2530-ไทย2007/2550)
- 7) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (UN2008/2551-ไทย2008/2551)

* ประธานบริษัทฟาติมา อาร์.บี.ดี.เอส. อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด

¹ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กติการะหว่างประเทศและอนุสัญญาทั้ง 7 ฉบับนี้ มีผลบังคับเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการถูกบังคับให้สูญหาย (UN2010/2553) ไทยยังไม่เข้าเป็นภาคีแต่ลงนาม เมื่อ 2012/2555 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้เมื่อประเทศไทยให้สัตยาบันแล้ว

นอกเหนือจากนี้ประเทศไทยยังได้ลงนามในพิธีสารเลือกรับตามกติการะหว่างประเทศและอนุสัญญาต่าง ๆ อีกหลายฉบับ อันเป็นการเน้นย้ำว่าจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องที่ระบุในพิธีสารดังกล่าว

บทบาทภาครัฐในเรื่องสิทธิมนุษยชน คือ

- 1) รัฐต้องเคารพสิทธิ คุ้มครองสิทธิ และกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- 2) รัฐควรปฏิบัติตามพันธกรณีที่เป็นภาคี

การไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีจะทำให้รัฐถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยองค์การสหประชาชาติ, ประเทศมหาอำนาจ หรือนานาประเทศ หรือภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ และอาจใช้การบังคับทางสังคม (Social Sanction) หรือทางการค้า (Trade Barrier)

1. เนื้อหาการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรับรอง

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

หลักการสิทธิมนุษยชน ที่มีเป็นเนื้อหาหลัก ๆ ในกติการะหว่างประเทศหรืออนุสัญญาที่เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองหรือส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศ ซึ่งผู้เขียนขอกล่าวถึงเพียง 3 ฉบับ คือ

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้กล่าวถึง

- ความมีอิสระและเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิรวมถึงการปฏิบัติต่อกันฉันท์พี่น้อง ไม่มีการจำแนกความแตกต่างหรือเลือกปฏิบัติ

- สิทธิในการดำรงชีวิต การไม่ตกอยู่ในภาวะจำยอมใดๆหรือถูกบังคับให้เป็นทาส การถูกทรมานหรือการลงทัณฑ์

- ความเป็นบุคคลในกฎหมาย ความเสมอกัน การได้รับการเยียวยา ความเท่าเทียมกัน

- จะถูกจับ กักขังหรือเนรเทศตามอำเภอใจมิได้

- ผู้ถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์

- เสรีภาพในการเคลื่อนย้าย และถิ่นที่อยู่สิทธิที่จะเดินทาง การแสวงหาที่พักพิงในประเทศอื่นๆ

- สิทธิในการถือสัญชาติ

- สิทธิที่จะสมรสและสิทธิที่จะสร้างครอบครัว โดยความยินยอมอย่างเสรีและเต็มใจ ทั้งครอบครัว ชอบที่จะได้รับการคุ้มครองโดยสังคมและรัฐ

- สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

- เสรีภาพแห่งความคิด มโนธรรมและศาสนา

- เสรีภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก

- เสรีภาพแห่งการชุมนุม

- สิทธิที่จะเข้าร่วมรัฐบาล การเข้าถึงบริการสาธารณะ รวมถึงเจตจำนงที่จะแสดงออกโดยการเลือกตั้ง

- สิทธิในความมั่นคงทางสังคมและชอบที่จะได้รับผลแห่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

- สิทธิในการทำงาน เลือกรงาน การได้รับค่าตอบแทนรายได้ซึ่งยุติธรรม รวมถึงการก่อตั้งและเข้า

ร่วมกับสหภาพแรงงาน

- สิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่าง

- มาตรการการครองชีพ มารดาและบุตรชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือ สิทธิในการศึกษา วัฒนธรรม เป็นต้น

2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง มีสาระสำคัญ คือ

- ประชาชนมีสิทธิกำหนดเจตจำนงของตน สถานะทางการเมือง รวมถึงการดำเนินการอย่างเสรี อาจจัดการโรคหัด ทรพยากรธรรมชาติได้อย่างเสรี
- ประกันว่าสิทธิหรือเสรีภาพ จึงรับรองไว้ในกติกานี้ ถูกละเมิดต้องได้รับการเยียวยา
- ประกันว่าสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี
- สิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด
- การยกเลิกโทษประหารชีวิต การอภัยโทษ ลดหย่อนผ่อนโทษ
- บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่กระทำความผิด จะถูกพิพากษาประหารชีวิตมิได้ และจะดำเนินการประหารชีวิตสตรีมีครรภ์ไม่ได้
- บุคคลจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ามิได้
- การเอาตัวลงเป็นทาส ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาสเกณฑ์แรงงานหรือบังคับใช้แรงงานมิได้
- มีสิทธิ เสรีภาพ และความปลอดภัยของร่างกาย การจับกุมต้องแจ้งเหตุผลและข้อหาในการจับกุม
- เสรีภาพในการโยกย้าย การเลือกถิ่นที่อยู่ภายในรัฐ เสรีภาพที่จะออกจากประเทศใดๆ และถูกไล่ออนสิทธิในการเดินทางเข้าประเทศของตนโดยอำเภอใจมิได้
- ความเสมอภาคในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาอย่างเปิดเผยเป็นธรรม การสันนิษฐานว่าเป็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมาย
- การยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย การไม่ถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหะสถาน หรือการติดต่อสื่อสาร จะถูกลบลู่เกียรติและชื่อเสียงโดยมิชอบด้วยกฎหมายไม่ได้
- บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา รวมถึงเสรีภาพในการมีหรือนับถือศาสนา
- สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ
- การรวมกันเป็นสมาคม การก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน
- ครอบครัวย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐ สิทธิของชายและหญิงในวัยที่อาจสมรสได้อย่างยินยอมและเต็มใจ
- เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการต่างๆที่จำเป็นตามสถานะของผู้เยาว์ เช่น การจดทะเบียนการเกิด การมีชื่อการ การได้มาซึ่งสัญชาติ
- พลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิและโอกาสโดยปราศจากข้อจำกัดอันไม่สมควรการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารรัฐกิจโดยตรง หรือผ่านผู้แทนการออกเสียง หรือได้รับการเลือกตั้ง
- ความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย เสมอกันตามกฎหมาย
- ชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนาหรือภาษาจะไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในอันที่จะมีวัฒนธรรม หรือนับถือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของตนเอง เป็นต้น

3) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีสาระสำคัญโดยสังเขป คือ

- ได้กล่าวถึงความร่วมมือความช่วยเหลือระหว่างประเทศ การประกันการเลือกปฏิบัติและอาจกำหนดขอบเขตของเศรษฐกิจตามที่รับรองในกติกาแก่ผู้ที่ไม่ใช่คนของชาติของตน

- ประกันสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในการอุปโภคสิทธิรัฐอาจจำกัดเช่นกำหนดโดยกฎหมาย

- ห้ามการจำกัดหรือลดทอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน
- รับรองสิทธิในการทำงานรวมทั้งสิทธิที่จะหาเลี้ยงชีพ สภาพการทำงานที่ยุติธรรมและน่าพึงพอใจ
- การก่อตั้งสหภาพแรงงาน และเข้าร่วมสหภาพแรงงาน
- สิทธิที่จะมีสวัสดิการสังคม รวมทั้งการประกันสังคม
- ครอบครัวควรได้รับการคุ้มครอง ได้รับการช่วยเหลือ
- การรับรองสิทธิในมาตรฐานการครองชีพ สิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนที่ปลอดจากความหวาดหวั่น
- สิทธิในสุขภาพกาย สุขภาพจิต
- สิทธิในการศึกษา รวมถึงให้มีการประถมศึกษา ภาคบังคับแบบให้เปล่า
- สิทธิจะมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม เป็นต้น

2. การรับรองสิทธิมนุษยชนภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ผู้เขียนเห็นว่าให้ความสำคัญบรรจุสาระสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้มากและมากที่สุด คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยเฉพาะฉบับพุทธศักราช 2540 ได้ระบุให้มีกลไกอิสระระดับชาติ คือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนเช่นเดียวกับนานาชาติอารยะประเทศ เพื่อตรวจสอบการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านสิทธิมนุษยชน และสำหรับประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนมาถึง 3 ฉบับโดยระดมความคิดเห็นจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย เป็นไปตามมาตรฐานสากล

เมื่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเข้ามาบริหารประเทศก็ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว² มาตรา 4 ว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณี การปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้” นั่นหมายถึงว่า คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญและระบุสาระหลักของสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวทั้งหมด

สำหรับสาระสำคัญหลัก ๆ ด้านสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผู้เขียนขอกล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่บรรจุไว้ค่อนข้างจะสมบูรณ์ ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 5 ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

² มาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ส่วนที่ 1 บททั่วไป

มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้งโดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรีศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ฯลฯ

มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญให้ความสำคัญในเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้องค์ของรัฐผู้ใช้อำนาจต้องคำนึงถึงเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งเป็นการประกันสิทธิของปวงชนชาวไทยมิให้ถูกละเมิดผู้มีอำนาจหรือจากกลไกของรัฐนั่นเอง

ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค

ปรากฏในมาตรา มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา 31 บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัยหรือจริยธรรม

โดยมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดหลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติแก่บุคคลที่มีความแตกต่างกันว่าย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ส่วนที่ 3 สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

มาตรา 32 เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรมหรือควรถลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้

การจับกุมคุมขัง คินตัวบุคคลโดยพลการจะกระทำมิได้

มาตรา 33 เสรีภาพในเคหสถาน

มาตรา 34 เสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่

มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัว

มาตรา 36 เสรีภาพในการสื่อสาร

มาตรา 37 เสรีภาพในการนับถือศาสนา นิการของศาสนาฯ

มาตรา 38 การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้

ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา 39 ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

มาตรา 40 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทัวถึง ความถูกต้อง รวดเร็วเป็นธรรม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ

โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความ รับผิดชอบทางอาญามีให้ต้องรับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่กระทำความผิด คุ้มครองความเสมอภาค และการเข้าถึงได้โดยง่ายในกระบวนการยุติธรรม การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา

ส่วนที่ 5 สิทธิในทรัพย์สิน

โดยมีเจตนารมณ์เพื่อประกันความมั่นคงในการถือครองทรัพย์สิน ประกันสิทธิของผู้ถูกเวนคืนทรัพย์สินที่ต้องกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรม ซึ่งปรากฏใน

มาตรา 41 สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิ เช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 42 การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนและประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน

กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท

การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่خذไปให้ เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ 6 สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

โดยมีเจตนารมณ์เพื่อประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การแข่งขันทางธุรกิจที่เป็นธรรม ความปลอดภัย สวัสดิภาพ และการดำรงชีพของคนทำงาน ซึ่งปรากฏใน

มาตรา 43 โดยเสรีและเป็นธรรม

มาตรา 44 ได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพ

ส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนด้วยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การกำหนดมิให้รัฐจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของบุคคล เว้นแต่เพื่อความมั่นคงของรัฐ เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน อีกทั้งเพื่อป้องกันมิให้รัฐสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ คุ้มครองและจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรม ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และป้องกันการควมรวบ การครอบงำสิทธิข้ามสื่อ เพื่อคุ้มครองให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย จึงป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม รวมถึงการแทรกแซงทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งปรากฏใน

มาตรา 45 บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อสารโดยวิธีอื่น รวมถึงการคุ้มครองเสรีภาพของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน ซึ่ง

มาตรา 46 ได้รวมถึงพนักงานหรือลูกจ้างที่ประกอบกิจการด้วย

มาตรา 48 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการเหล่านี้มิได้

ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

มาตรา 49 มีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีเสรีภาพในทางวิชาการ ทั้งโดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้บุคคลมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ซึ่งรัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเหมาะสมกับผู้เรียน คุ้มครองเสรีภาพทางวิชาการที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมือง หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐมีเจตนารมณ์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการทางสาธารณสุขจากรัฐอย่างเสมอภาค เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน สตรี ผู้พิการหรือทุพพลภาพ การดำรงชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งปรากฏอยู่ใน

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้อง

ได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ส่วน 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ การรับรู้และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การร้องทุกข์ การโต้แย้งการปฏิบัติราชการในทางปกครอง และเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการฟ้องหน่วยงานของรัฐ โดยปรากฏในมาตรา 56, มาตรา 57, มาตรา 58, มาตรา 59, มาตรา 60, มาตรา 61 และมาตรา 62 บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐบุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง

ส่วนที่ 11 เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม

มาตรา 63 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ คุ้มครองประชาชนให้ได้รับความสะดวกในการใช้พื้นที่สาธารณะ คุ้มครองการรวมกลุ่มเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น คุ้มครองการตั้งพรรคการเมืองเพื่อสืบสานเจตนารมณ์ทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในระบบรัฐสภา

ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชน

มาตรา 66 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อรับรองสิทธิชุมชน ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม คุ้มครองบุคคลในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

ส่วนที่ 13 สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

กล่าวคือเป็นการคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คุ้มครองบุคคลในการต่อต้านโดยสันติวิธีต่อการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองด้วยวิถีทางที่มีชอบ ซึ่งปรากฏในมาตรา 68 บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้ และในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการดังกล่าว ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบ

ข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสองศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ และมาตรา 69 บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

3. การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย สาระหลักที่ควรบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ

- บทสรุป สิทธิมนุษยชน มีความเป็นสากล (Universal) ซึ่งประเทศสมาชิกเห็นพ้องต้องกัน และเข้าร่วมเป็นภาคี ไม่ว่าจะเป็นข้อบทต่าง ๆ ตามปฏิญญา หรือตามกติการะหว่างประเทศ หรืออนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ผู้เขียนเห็นว่าเนื้อหาและสาระสำคัญได้บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก่อนข้างจะสมบูรณ์ ซึ่งในภาวะปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่เคยใช้อยู่และแทนรัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2557 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าในมาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับชั่วคราว ก็ได้บรรจุ ซึ่งครอบคลุมถึงกติการะหว่างประเทศและอนุสัญญา ซึ่งเป็นพันธกรณีสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนไว้ทุกประการ ผู้เขียนจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ว่าฉบับใดควรครอบคลุมเนื้อหาเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีอย่างครบครันและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ยิ่งทั้งต่อประเทศชาติและประชาชน